

Świat stworzony w literaturze wczesnochrześcijańskiej
(Seksja Patrystyczna, Tarnów, 17-20.09.2023)
The Created World in Early Christian Literature (Patristic Section, Tarnów,
17-20.09.2023)

Ks. Grzegorz Pakowski

W dniach 17-20 września 2023 roku odbył się doroczny zjazd Sekcji Patrystycznej przy Komisji ds. Nauki Katolickiej Konferencji Episkopatu Polski. Miejscem spotkania było Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie (ul. Piłsudskiego 6, 33-100 Tarnów), a obowiązki gospodarza pełnił, obok ks. dr. Jacka Soprycha, rektora Seminarium i społeczności seminaryjnej, ks. prof. dr hab. Antoni Żurek, adresat Jubileuszowej Księgi Pamiątkowej. Zjazd zorganizowali we współpracy z ks. prof. dr hab. Bogdanem Czyżewskim, prezesem Sekcji Patrystycznej. Okazją do spotkania był jubileusz ks. prof. Antoniego Żurka, a także konferencja naukowa, której tematem był *Świat stworzony w literaturze wczesnochrześcijańskiej*.

Pierwsi uczestnicy sympozjum przybyli w niedzielę 17 września, rozpoczynając je kolacją. Poniedziałek był przeznaczony na zwiedzanie – członkowie Sekcji mogli podziwiać m.in. znajdujące się na liście UNESCO zabytkowe cerkiewki oraz kościół św. Szymona w Lipnicy Murowanej. Udali się również do Starego Sącza.

Wtorek, 17 września, rozpoczęła Msza Święta pod przewodnictwem i z homilią ks. biskupa dr. Andrzeja Jeża, ordynariusza diecezji tarnowskiej. Po śniadaniu ks. prof. dr hab. Bogdan Czyżewski, prezes Sekcji Patrystycznej, dokonał uroczystego otwarcia zjazdu. Przywitał zebranych, wprowadził w tematykę konferencji i zaprosił prelegentów sesji przedpołudniowej. Prowadził ją ks. prof. dr hab. Józef Grzywaczewski. Sympozjum otworzyło wystąpienie (1) ks. dr. hab. Waldemara Turka pt. „Pokój stworzonego wszechświata i pokój między ludźmi według *Prima Clementis*”. Następnie zebrani wysłuchali referatów (2) ks. dr. hab. Krzysztofa Sordyła („Stworzenie człowieka i pochodzenie zła. Antygnostycka nauka Nowacjana w *De Trinitate*”) oraz (3) o. dr. Rolanda M. Panczerza

OFM pt. „Symbolika ptaków w egzegezie biblijnej Dydyrna Ślepego”. Po prelekcjach miała miejsce dyskusja, podczas której poruszano problematykę wszystkich wystąpień. Dyskusja dotyczyła m.in. apologetycznego charakteru twórczości Klemensa i pomijania przez niego problemu zła na świecie, elementów judeochrześcijańskich w jego twórczości. Zastanawiano się, czy Nowacjan, pisząc o złu, rozważa je na poziomie moralnym czy metafizycznym, a także czy można wskazać cechy charakterystycznego gnostycyzmu rzymskiego. Podjęto również kwestię wpływów platońskich na myśl Dydyrna, jak też szczególną rolę symboliczną kruka oraz gołębic.

Po przerwie kawowej uczestnicy sympozjum mogli wysłuchać kolejnych trzech referatów. Tę część konferencji otworzyło wystąpienie (4) ks. dr. hab. Tomasza Skibińskiego o „Obrazie i symbolice świata stworzonego w wizji Euchariusza z Lyonu”. Trylogię wystąpień dotyczących symboliki zwierzęcej dopełnił referat (5) dr. Krzysztofa Morty „Wąż – Syrena św. Hieronima”. Jako ostatni w tym panelu wystąpił (6) ks. dr. hab. Mariusz Terka, który omówił „Świat stworzony znakiem Boga i samotności człowieka w świetle *Wyznań* św. Augustyna”. Również po tym panelu odbyła się ożywiona dyskusja, w której poruszano takie zagadnienia, jak stopień znajomości Biblii zakładany przez Euchariusza u swoich czytelników, inne możliwości interpretacji hebrajskiego terminu *thennim*, jak i skontrastowanie wizji świata u św. Augustyna z koncepcjami zakładającymi apoteozę natury. Po pierwszej dyskusji na temat nowości wydawniczych uczestnicy zjazdu udali się na obiad. Po obiedzie wszyscy chętni mieli okazję nawiedzić tarnowską katedrę, po której oprowadził ich ks. dr. Piotr Pasek, dyrektor Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie. Po wizycie w katedrze ks. dyrektor oprowadził zebranych na sympozjum po znajdującym się w tymczasowej siedzibie Muzeum, zwracając uwagę na szczególnie cenne dzieła sztuki gotyckiej, jak *Głowa św. Jana Chrzciciela na misie* z XIII wieku czy XV-wieczne tryptyki z Nowego Sącza, Lipnicy Murowanej, Szczawnicy i Kamionki Małej.

Moderatorem sesji popołudniowej był mgr inż. Wojciech Stawiński. Zainaugurowało ją wystąpienie (7) dr. hab. Karoliny Kochańczyk-Bonińskiej „Przebóstwienie wszechświata – ostateczny cel stworzenia według Maksyma Wyznawcy”. Jako drugi w tym panelu zabrał głos (8) ks. dr. hab. Paweł Wygralak, prof. UAM z referatem „Pustynia w katechezach chrzcielnych Ildefonsa z Toledo”. W dyskusji podniesiono problemy relacji pomiędzy przebóstwieniem a perychorezą u Maksyma,

a także postrzegania pustyni przez Ildefonsa w kontekście jego pobytu w Toledo oraz potencjalnego wpływu obrazu pustyni obecnego u Ojców Pustyni.

Zwieńczeniem dnia była uroczystość wręczenia Jubileuszowej Księgi Pamiątkowej ks. prof. dr. hab. Antoniemu Żurkowi, kapłanowi diecezji tarnowskiej, wybitnemu polskiemu patrologowi. Księgę Jubileuszową ofiarowaną Jubilatowi z okazji 70. rocznicy urodzin i 45. rocznicy święceń stanowi 87. numer *Vox Patrum*. Na 444 stronach czasopisma znalazły się adres łaciński, tabula gratulatoria, pięć listów gratulacyjnych, *curriculum vitae* ks. prof. Antoniego Żurka wraz z wykazem jego publikacji naukowych oraz prac dyplomowych napisanych pod jego kierunkiem, siedemnaście artykułów naukowych oraz wybór średniowiecznej liryki nabożnej. Po wręczeniu jubilatowi dedykowanej mu Księgi i przedstawieniu jego życiorysu przyszedł czas na laudację, którą wygłosił ks. dr hab. Paweł Wygralak, prof. UAM, dziekan Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu. Głos też zabrali bp dr Andrzej Jeż, ordynariusz diecezji tarnowskiej, prezes Sekcji Patrystycznej, ks. prof. Bogdan Czyżewski, redaktor naczelny *Vox Patrum* ks. dr hab. Marcin Wysocki, prof. KUL oraz następujący przedstawiciele ośrodków naukowych: ks. dr hab. Marek Kluz, prof. UPJP II (dziekan Wydziału Teologicznego Sekcja w Tarnowie UPJP II, Kraków), ks. dr hab. Arkadiusz Noçoń (Rzym), o. prof. dr hab. Leon Nieścior (UKSW Warszawa), ks. prof. dr hab. Piotr Szczur (KUL), ks. o. prof. Dariusz Kasprzak (UPJP II Kraków), ks. prof. dr hab. Norbert Widok (Uniwersytet Opolski), ks. dr hab. Stanisław Adamiak (UMK Toruń), ks. dr Wojciech Kamczyk (Uniwersytet Śląski), Pan Wojciech Stawiszyński. Na koniec głos zabrał sam jubilat, dziękując za życzliwe słowa.

Ostatni dzień zjazdu, środa 20 września, rozpoczął się wspólną Mszą Świętą. Przewodniczył jej ks. prof. dr hab. Antoni Żurek, a homilię w języku łacińskim wygłosił ks. dr hab. Waldemar Turek. Po Mszy i śniadaniu rozpoczęła się czwarta sesja sympozjum. Prowadził ją ks. dr hab. Arkadiusz Noçoń. Jako pierwszy referat wygłosił (9) o. dr hab. Celestyn Paczkowski OFM, prof. UMK, który mówił o „Biblijnej faunie i florze w najstarszych itinerariach po Ziemi Świętej”. (10) Ks. dr hab. Stanisław Adamiak omówił „Cuda z udziałem roślin i zwierząt w późnoantycznych *miraculach*”, a (11) ks. dr Michał Sołomieniuk przeanalizował „Elementy świata stworzonego w dekoracjach Biblii łacińskiej z 1414 roku z zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie”. Po wystąpieniach dyskutowano m.in. o treściowej relacji itinerariów do Biblii, ewolucji

miraculów w kolejnych wiekach oraz celu ich tworzenia, a także o technikach pozwalających na stworzenie niewielkich, a jednocześnie niebywale precyzyjnych iluminacji przez XV-wiecznych artystów. Po dyskusji ks. prof. Bogdan Czyżewski jako prezes Sekcji Patrystycznej podsumował spotkanie. Poruszono kwestie nowości wydawniczych oraz publikacji będących w przygotowaniu, zapowiedziano kolejny, 88. tom *Vox Patrum* poświęcony angelologii Ojców Kościoła, który ukaże się w grudniu 2023 roku. Prezes Sekcji Patrystycznej, ks. prof. Bogdan Czyżewski, zaprosił uczestników sympozjum na kolejny zjazd. Odbędzie się w dniach 22-25 września 2024 roku w Kamieniu Śląskim, a jego tematem będzie „Antropologia pisarzy wczesnochrześcijańskich”.